

3e ERFGOEDTAFEL FLEVOLAND

17 OKTOBER 2019

VERSLAG

PROVINCIE FLEVOLAND

INLEIDING

De Flevolandse Erfgoedtafel is een initiatief van de provincie Flevoland om een duurzame overlegstructuur te creëren tussen overheden, erfgoedprofessionals, gebiedspartners en vrijwilligers die zich bezighouden met erfgoed.

Op 17 oktober 2019 vond de derde Erfgoedtafel plaats in het gemeaalde Blocc van Kuffeler. Tijdens de bijeenkomst lichtte gastspreker Marjorie Verhoek de Erfgoed Deal toe. Ook kregen de aanwezigen de kans om te vertellen waar ze momenteel mee bezig zijn. Dit document is het verslag van deze bijeenkomst.

3e ERFGOEDTAFEL FLEVOLAND 17 OKTOBER 2019 VERSLAG

AANWEZIGEN

Wouter Smith	Gemeente Almere
Eric Pul	Gemeente Lelystad
Jildou Bijlsma	Gemeente Noordoostpolder
René van den Belt	Gemeente Noordoostpolder
Marjan Nagelhout	Gemeente Zeewolde
Bastiaan Tiegelaar	Waterschap Zuiderzeeland
David Jansma	Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek
André van Holk	Steunpunt voor Archeologie en (jonge) Monumenten in Flevoland
Willy van der Most	Batavialand
Tineke Heise	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten / Batavialand
Gerard Bastiaans	Stichting Monumentenwacht Overijssel en Flevoland
Ben te Raa	Heemschut Flevoland
Marloes van der Sommen	Het Flevolands Archief
Henry van der Wal	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Myriam Cloosterman	Centrum Amateurkunst Flevoland
Aukje van der Molen	Canon De Noordoostpolder
Klaas van der Wielen	Provincie Flevoland
Marie-Catherine Houkes	Provincie Flevoland - Archeologie
Chantal Richard	Provincie Flevoland - Toerisme & Recreatie
Diederieke Grijns	Provincie Flevoland - Communicatie
Marjorie Verhoek	Projectbureau Erfgoed Deal
Roelof Duijff	Het Flevo-landschap
Norbert Kwint	Natuurmonumenten

Jan Boes	AWN Flevoland
Archie Ermans	AWN Flevoland
Anneke Zelhorst	Museum Nagele
Janny Spierenburg	Museum Nagele
Ina Roeterdink	Nationaal Restauratiefonds
Denise Gehla	Museum Schokland
Peter Nijhof	Heemschut Flevoland
Mauro Smit	ErfgoedInZicht // Voorzitter
Manon Dekker	ErfgoedInZicht // Verslag

BESPREKING VERSLAG VORIGE ERFGOEDTAFEL

Ondersteuning vrijwilligersorganisaties

Anneke Zelhorst (Museum Nagele) las in het verslag van de vorige bijeenkomst dat de provincie vrijwilligersorganisaties belangrijk vindt. Aansluitend hierop vraagt Anneke hoe de vrijwilligersorganisaties ondersteund zullen worden.

Marie-Catherine Houkes (provincie Flevoland) geeft aan dat dit een onderdeel van het Erfgoedprogramma is en dat de provincie hier de komende jaren mee aan de slag zal gaan.

GASTSPREKER MARJORIE VERHOEK

Marjorie Verhoek is programmaleider van het programma Erfgoed Deal. Tijdens de Erfgoedtafel gaf zij een toelichting op de Erfgoed Deal.

Erfgoed Deal

Het landschap om ons heen verandert snel door wat er speelt rond de energietransitie en verduurzaming, klimaatadaptatie en stedelijke groei en krimp. Het is de intentie van de Erfgoed Deal om vanuit het verleden na te denken over de naderende transitieopgave én erfgoed hierin een plek te geven. Om projecten op dit gebied financieel te ondersteunen is 40 miljoen euro beschikbaar: het Rijk zal 20 miljoen euro investeren en de provincies en gemeenten zullen dit bedrag matchen - zij zullen dus ook 20 miljoen euro bijdragen. Provincies en gemeenten zijn de partijen die een bijdrage uit de Erfgoed Deal kunnen aanvragen. De Erfgoed Deal is geen subsidie maar een uitkering aan het gemeentefonds.

Het is een breed gedragen deal die is ondertekend door het Rijk, alle provincies, alle gemeenten, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, LandschappenNL, de Federatie Instandhouding Monumenten en de Federatie Ruimtelijke Kwaliteit. De komende 3,5 jaar zal de Erfgoed Deal worden uitgevoerd.

Hoofdthema's

De Erfgoed Deal richt zich op drie hoofdthema's:

1. Klimaatadaptatie

Bij klimaatadaptatie kan erfgoed worden benut. Zo zijn er rivieren die, als gevolg van hoge waterstanden, te weinig ruimte hebben. In plaats van nieuwe oplossingen te bedenken, kunnen bijvoorbeeld historische waterbergingen worden ingezet.

2. Energietransitie en duurzaamheid

In de komende jaren zullen veel windmolens worden gebouwd en zonneweides worden aangelegd. Maar hoe kan het erfgoed, zoals archeologische resten en landschappelijke waarden, hierbij behouden blijven?

3. Stedelijke groei en krimp

Het derde thema gaat onder andere over de omgang met verdichting in de stad en uitbreidingen buiten de stad, bijvoorbeeld in waardevolle landschappen. Ook de verduurzaming van woningen behoort tot dit thema. Er zijn bijvoorbeeld veel vooroorlogse en vroeg-naoorlogse woonwijken die niet duurzaam zijn. Woningbouwcorporaties kiezen regelmatig voor het slopen van zo'n wijk. Hiermee gaat echter vaak waardevolle architectuur verloren. Er zijn verschillende manieren om een wijk te verduurzamen en daarmee te behouden, bijvoorbeeld met zonnepanelen, door het uitbouwen

van woningen of door het samenvoegen van woningen. Echter, woningbouwcorporaties komen hier financieel vaak niet uit. In dit soort gevallen kan de gemeente samen met een woningbouwcorporatie onderzoek doen naar de extra kosten om verduurzaming op een goede manier in die wijken te realiseren. De bijdrage kan vervolgens uit de Erfgoed Deal worden gehaald. Naast de drie hoofdthema's zijn er twee ondersteunende lijnen:

1. Kennis en dialoog

Met elkaar nadenken over projecten en met elkaar leren.

2. Erfgoed en omgevingsvisies

Veel gemeenten proberen erfgoed een goede plek te geven in de omgevingsvisie. De Erfgoed Deal kan hierbij ondersteuning bieden.

Stappenplan

Nadat een provincie of gemeente een project bij het programmabureau Erfgoed Deal heeft aangemeld, zullen de volgende stappen worden doorlopen:

- Gesprek met programmabureau
- Globale aanvraag indienen
- Pitchen project bij programmabureau
- Definitieve aanvraag indienen
- Beoordeling door stuurgroep

De stuurgroep bestaat uit de Erfgoed Deal-partners het Rijk, de provincies, de gemeenten en de Federatie Instandhouding Monumenten.

Spelregels

Om in aanmerking te komen voor een Erfgoed Deal zijn er enkele spelregels opgesteld.

Vraag	Motivatie
Thema Erfgoed Deal	Valt het project binnen de hoofdpogaven van de Erfgoed Deal?
Staat de opgave centraal	Is er gedacht vanuit de hoofdpogave en vindt erfgoed daarin zijn plek?
Leeromgeving	Is het innovatief? Kunnen we ervan leren?
Maatschappelijke relevantie	Is het een maatschappelijk thema?
Transitie	Duurzaam erfgoed en corporaties.
Participatie	Gebeurd het met elkaar? In de wijk, met de wijk?
Beweging en verbinding *	Partners in de sector, maar vooral ook andere partners dan de erfgoedsector.

* Verbinding is voor het programmabureau erg belangrijk. Het is niet de bedoeling om alleen met partijen uit de erfgoedsector te werken, maar vooral met grote partijen - zoals grote investeerders in zonnepanelen en woningcorporaties - die niet vanzelfsprekend erfgoed meenemen in hun opgaven.

Uitvoering

Het programma zal twee keer per jaar middelen uitkeren. Het bedrag - geen subsidie, maar een decentralisatie-uitkering - wordt uitgekeerd aan een provincie of gemeente.

Een opgave dient een aanvraag in te dienen ter waarde van minimaal € 500.000. Daarbij is co-financiering vanuit de provincie of gemeente verplicht. De provincie of gemeente moet dus 50% eigen middelen inzetten. De Erfgoed Deal draagt de overige 50% bij.

De 40 miljoen euro is verdeeld over 3,5 jaar en over de verschillende thema's. Elk half jaar is er dus een aantal miljoen euro per thema beschikbaar. De projecten worden op verschillende onderdelen (zie de spelregels) beoordeeld. Hoe hoger de beoordeling, hoe hoger de plaats in het uitvoeringsprogramma. Wanneer het budget op is, wordt het project doorgeschoven naar het volgende half jaar.

Aanmelding

Inmiddels hebben zich 18 projecten uit het hele land gemeld bij het programmabureau Erfgoed Deal. In februari 2020 zullen de eerste bedragen worden uitgekeerd.

Voor vragen of het bespreken van ideeën of projecten kan contact worden opgenomen met Marjorie Verhoek, per mail bereikbaar op m.verhoek@cultureelerfgoed.nl.

VRAGEN EN OPMERKINGEN ERFGOED DEAL

Unie van Waterschappen

Peter Nijhof (Heemschut Flevoland) merkt op dat de Unie van Waterschappen geen partner van de Erfgoed Deal is.

Marjorie geeft aan dat de Unie van Waterschappen de Erfgoed Deal niet wilde ondertekenen. Waterschappen mogen echter wel meedoen aan de Deal; meerdere waterschappen hebben zich inmiddels al met ideeën bij het programmabureau gemeld. Als de Unie van Waterschappen later alsnog mee wil doen aan de Erfgoed Deal, kunnen ze een adhesieverklaring tekenen.

Cofinanciering provincie

Mauro vraagt of de provincie Flevoland voorzieningen heeft getroffen om aan te haken bij de Erfgoed Deal.

Marjorie vult aan dat het voor provincies en gemeenten vaak lastig is om een bedrag in de begroting te reserveren als er geen sprake is van een actueel of concreet project. Het is echter wel de bedoeling dat provincies actief gaan nadenken over de Erfgoed Deal en projecten aandragen. Alle provincies hebben immers de Erfgoed Deal ondertekend.

Diederieke Grijns (Provincie Flevoland) merkt op dat in het Erfgoedprogramma, bij de pijler 'Iconen van vernieuwing en

experiment', al een samenwerking tussen Land Art en de Erfgoed Deal wordt gesuggereerd.

Benadering gemeenten

Willy van der Most (Batavialand) vraagt hoe gemeenten worden benaderd.

Marjorie geeft aan dat de gemeenten zijn aangesloten bij de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en dat de Erfgoed Deal daar een actueel onderwerp is.

Sociale woningbouw

Peter Nijhof (Heemschut Flevoland) wijst erop dat sociale woningbouw uit de jaren zeventig en tachtig - vaak heel bescheiden, maar desalniettemin zorgvuldig vormgegeven - kwetsbaar is als het gaat om verduurzaming. Hij vraagt daarom of bij de Erfgoed Deal al een soortgelijk project is aangemeld en of het een project voor de gemeente Lelystad zou kunnen zijn.

Marjorie geeft aan dat er gesprekken zijn geweest met de gemeente Heerhugowaard, een gemeente met veel post-'65 architectuur. Ook voor Lelystad is dit een belangrijk thema, net als de omgang met het landschap als er buiten de stadscontouren gebouwd gaat worden en de omgang met windmolens.

Cofinanciering woningbouwcorporatie

Als aanvulling daarop vraagt Peter Nijhof (Heemschut Flevoland) of cofinanciering van een gemeente in samenwerking met een woningbouwcorporatie mogelijk is.

Marjorie geeft aan dat het bedrag uit de Erfgoed Deal wordt uitgekeerd aan de gemeente, dus niet aan een woningbouwcorporatie. De gemeente mag wel afspraken maken met een woningbouwcorporatie. Zo kan de gemeente een aanvraag indienen en het ontvangen bedrag vervolgens subsidiëren aan een woningbouwcorporatie. Het programmabureau Erfgoed Deal kan meedenken over dit soort constructies.

Cofinanciering gemeente Lelystad

Eric Pul (gemeente Lelystad) merkt op dat het voor de gemeente Lelystad momenteel lastig is om - in de vorm cofinanciering - financieel bij te dragen aan de Erfgoed Deal. De gemeente heeft namelijk te maken met bezuinigingen, onder andere doordat financiering van het Rijk terugloopt.

Marjorie geeft aan dat de gemeente wellicht gebruik kan maken van bestaande budgetten op het gebied van duurzaamheid, bijvoorbeeld gericht op de omgang met de oudere woningvoorraad en duurzaamheid. Een andere mogelijkheid is om aan te sluiten bij lopende projecten, bijvoorbeeld projecten

van Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer omtrent energie en landschap rond Lelystad. Het is ook van belang dat de VNG-vertegenwoordiger het probleem aankaart in de stuurgroep van de Erfgoed Deal.

Voorbeeld: Windplanblauw

André van Holk (Steunpunt voor Archeologie en (jonge) Monumenten in Flevoland) noemt Windplanblauw als voorbeeld van een project wat goed aansluit bij de Erfgoed Deal. Windplanblauw is een plan voor een groot windpark in een archeologisch gebied. Inmiddels is er een masterplan voor archeologie gemaakt en er zal uitgebreid archeologisch onderzoek worden gedaan.

Marjorie vindt dit een goed voorbeeld waar ook het programmabureau van kan leren.

Mogelijk project: Woonwijk Schokkerhoek

Aukje van der Molen (Canon De Noordoostpolder) merkt op dat in de gemeente Urk een nieuwe woonwijk wordt gerealiseerd en dat Urk daarmee - in het kader van archeologie - wellicht bij de Erfgoed Deal kan aansluiten.

Mauro dankt Marjorie voor haar komst naar de 3e Erfgoedtafel en wenst haar veel succes met de verdere uitwerking van de Erfgoed Deal.

UPDATES FLEVOLANDSE ERFGOED ORGANISATIES

Batavialand (Willy van der Most)

Batavialand is bezig met een landelijk fotoproject dat in samenwerking met het NIOD wordt gerealiseerd. Het doel is om de 50 beste foto's van Flevoland in de Tweede Wereldoorlog te verzamelen. Op 11 november zal de commissaris van de Koning in Batavialand de aftrap van het project verzorgen en een oproep doen aan de bewoners van Flevoland om foto's aan te leveren. Willy van der Most is projectleider van de provinciale werkgroep. Geïnteresseerden voor die werkgroep kunnen zich bij haar melden.

In Batavialand is een digitale erfgoedconsulent gehuisvest. Personen en organisaties in Flevoland die zich bezighouden met digitalisering van erfgoed mogen een beroep doen op deze consulent.

Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Flevoland / Batavialand (Tineke Heise)

Batavialand en het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Flevoland hebben deelgenomen aan de Nationale Archeologiedagen. Voor zowel kinderen als volwassenen werden diverse activiteiten georganiseerd, waaronder lezingen, rondleidingen en het zoeken van muntjes met een

metaaldetector. Het was zeer geslaagd en voor herhaling vatbaar.

Museum Nagele (Anneke Zelhorst & Janny Spierenburg)

Museum Nagele heeft een vaste expositie die gaat over het ontstaan en de architectuur van Nagele. De vaste expositie is in 2018, in het kader van 100 jaar Zuiderzeewet, uitgebreid met informatie over het verdronken Nagele. Er is toen ook een waterwijzer (uitbeeldend het NAP) onthuld.

Daarnaast heeft Museum Nagele elke drie maanden een nieuwe wisselexpositie. Momenteel is er een expositie gewijd aan het leven en werk van Mien Ruys, een van de ontwerpers van Nagele.

In november zal in het museum een expositie over barakkenkamp Nagele worden geopend. In barakkenkamp Nagele werden arbeiders die werkten aan de ontginning van de Noordoostpolder gehuisvest. Het museum heeft onder andere originele tafels uit de barakken en een archief van een voormalig bewoner van het barakkenkamp.

Er wordt ook gewerkt aan het project 'Nagele op de kaart', om door middel van afbeeldingen of bordjes te laten zien wat er zo bijzonder is aan de architectuur in Nagele.

Museum Schokland (Denise Gehla)

Op Schokland heeft, in samenwerking met Het Flevo-landschap, één archeologiedag (onderdeel van de Nationale Archeologiedagen) plaatsgevonden.

De kunst- en poëzieroute 'Dichter op het Land', onderdeel van Zomer op Schokland, is verlengd tot 27 oktober. Zomer op Schokland zal in 2020 waarschijnlijk weer plaatsvinden. Er wordt ook met Kunstenaars Vereniging Flevoland overlegd om volgend jaar een project op Schokland te realiseren.

Steunpunt voor Archeologie en (jonge) Monumenten in Flevoland (André van Holk)

Het Steunpunt ondersteunt gemeenten in Flevoland, onder andere bij de introductie van de Omgevingswet en door middel van het programma kerkenvisies, een programma dat is bedoeld om gemeenten te stimuleren beleid te ontwikkelen voor de toekomst van kerken.

Daarnaast onderzoekt André hoe scheepswrakken op een aantrekkelijke manier - in 3D of met behulp van animaties - kunnen worden gepresenteerd. Ter inspiratie wil hij een aantal goede voorbeelden uit Europa naar Flevoland halen.

Het Steunpunt houdt zich ook bezig met vliegtuigwrakken in het Markermeer. Daar is momenteel een amateurarcheoloog actief

die objecten van de vliegtuigwrakken haalt. Dat is verboden, maar hij probeert de wrakken te identificeren voor nabestaanden van omgekomen bemanningsleden. André wil dat amateurarcheologen hulp krijgen in het beheer van de vliegtuigwrakken. Daarbij is er ook nog veel onbekend over de wrakken. Er moet dus nog veel gebeuren.

André organiseert op 1 november een erfgoedsafari door Flevoland. Het is de bedoeling om het Flevolandse erfgoed die dag meer onder de aandacht te brengen, onder andere bij bestuurders. Alle gemeenten hebben aangegeven wat voor hen belangrijk erfgoed is en tijdens de erfgoedsafari zullen alle gemeenten worden bezocht. Geïnteresseerden kunnen zich bij André melden.

Heemschut Flevoland (Peter Nijhof & Ben te Raa)

Heemschut Flevoland houdt jaarlijks een symposium in combinatie met een excursie. Dit jaar was het onderwerp Flevolands groen. Tijdens het symposium vroeg Evert Vermeer, die grote delen van het groen in Flevoland heeft ontworpen, bijzondere aandacht voor de beplanting langs de provinciale wegen. Die beplanting is zorgvuldig en volgens bepaalde principes vormgegeven, maar wordt momenteel aangetast. Dit komt met name doordat sommige bomen aan het einde van hun levensduur zijn. Daarbij vallen allerlei bomen door ziektes uit als

mogelijke vervangers. Peter vraagt of de provincie hierover een visie in het landschapsbeleidsplan zal opnemen.

Mauro geeft opnieuw aan dat Abigail Rousseau van de provincie Flevoland helaas niet aanwezig kon zijn vanwege ziekte, maar dat het antwoord van de provincie op deze vraag zal worden opgenomen in het verslag.

Abigail Rousseau (Provincie Flevoland)

De provincie is een landschapsprogramma aan het opstellen dat in het voorjaar zal verschijnen. De landschapsvisie is daar een onderdeel van en beplanting langs provinciale wegen vormt daarin een van de focuspunten. Er worden momenteel gesprekken gevoerd met Staatsbosbeheer, Het Flevo-landschap, Landschapsbeheer Flevoland, het waterschap en gemeenten. Ik zal meegeven dat Heemschut Flevoland ook een partij is om te betrekken in het proces.

Over het vorige symposium van Heemschut Flevoland - met als onderwerp de Knardijk - is een rapport gemaakt dat op de website van Heemschut is te downloaden. Begin volgend jaar zal een vergelijkbare publicatie over het Flevolands groen uitkomen.

AWN Flevoland (Archie Ermans & Jan Boes)

AWN Flevoland heeft voor het eerst een jaarverslag opgesteld. Daarin staat beschreven wat AWN in 2018 allemaal heeft gedaan.

Een van de vrijwilligers van AWN, die zich al zo'n 50 jaar bezighoudt met archeologie, heeft een boekje gemaakt. Daarin heeft hij zijn ervaringen beschreven. Deze informatie zou in de toekomst aanleiding kunnen geven voor verder onderzoek.

Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (David Jansma)

De Omgevingsdienst houdt zich bezig met de vergunningverlening voor de Ontgrondingenwet, dus het graven in de bodem. Bij de vergunningverlening wordt geprobeerd om zo goed mogelijk rekening te houden met archeologie. Het komt wel eens voor dat er toevalsvondsten worden gedaan.

Stichting Monumentenwacht Flevoland en Overijssel (Gerard Bastiaans)

De Monumentenwacht voert bouwkundige inspecties uit en probeert eigenaren te ondersteunen door de onderhoudsstaat van hun monument in kaart te brengen. Daarnaast voert Gerard ook archeologische inspecties uit.

Nationaal Restauratiefonds / ErfgoedAcademie (Ina Roeterdink)

Het Nationaal Restauratiefonds biedt financiële ondersteuning en aantrekkelijke financieringsmogelijkheden aan eigenaren van rijksmonumenten.

Voor het Restauratiefonds is ook kennisdeling van belang. Als het gaat om kennisdeling vanuit het Restauratiefonds richting eigenaren, wordt onder andere samengewerkt met de Monumentenwacht.

Het delen van kennis met erfgoedprofessionals gaat met behulp van cursusdagen die door de ErfgoedAcademie worden georganiseerd. De ErfgoedAcademie is een initiatief van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en het Nationaal Restauratiefonds. Abigail (provincie Flevoland) heeft de ErfgoedAcademie ook benaderd om mee te denken over kennisdeling, zoals beschreven in het Erfgoedprogramma.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (Henry van der Wal)

Henry houdt zich bezig met subsidieregelingen. Op dit moment worden de aanvragen voor de Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten (Srr) voor 2019 beoordeeld. In 2018 heeft het Waterloopbos meegedaan aan deze regeling. Met de subsidie is de Golfbak gerestaureerd.

Voor een andere subsidieregeling, de Subsidieregeling instandhouding monumenten (Sim), komen onder andere een aantal gemalen in aanmerking.

Daarnaast ondersteunt Henry zijn collega die zich bezighoudt met vergunningen bij verbouwingen van rijksmonumenten.

Natuurmonumenten (Norbert Kwint)

In het Waterloopbos is het waterloopkundige model de Golfbak gerestaureerd. Het is niet haalbaar om de machines doorlopend te laten werken, maar op speciale gelegenheden zullen ze in werking worden gesteld. Natuurmonumenten wil nog acht modellen herstellen. De komende zeven maanden zullen daar restauratieplannen voor worden opgesteld. Vervolgens zal Natuurmonumenten op zoek gaan naar het ontbrekende geld. De overige modellen zullen niet hersteld worden. Waar nodig zal Natuurmonumenten ze kleinschalig conditioneren, maar het verval en de overwinning van de natuur blijven een onderdeel van het Waterloopbos. De modellen die niet gerestaureerd worden, zullen door middel van een 'augmented reality tour' zichtbaar worden gemaakt. Hier is al geld voor beschikbaar.

Ook werkt Natuurmonumenten aan een nieuw entreegebouw/ bezoekerscentrum voor het Waterloopbos. Dit zal '100 jaar Waterloopkunde' gaan heten. Natuurmonumenten wil daar de koppeling maken tussen het verleden, het heden en de

toekomst. De omwenteling die op dit moment plaatsvindt - van de strijd tegen het water, naar de omgang met het water - zal er ook een plek krijgen.

Het Flevo-landschap (Roelof Duijff)

Het Flevo-landschap probeert de beleefbaarheid van het P. van der Lijn-reservaat (een geologisch reservaat in het Urkerbos) te vergroten door er, in samenwerking met de gemeente, een fietspad langs te leggen.

Ook is Het Flevo-landschap bezig met de verwerving van honderden hectare landbouwgrond bij het Werelderfgoed Schokland. In die landbouwgrond bevinden zich archeologische resten. Door verwerving van die gronden en het verhogen van het grondwaterpeil, probeert Het Flevo-landschap de archeologische resten te behouden.

Centrum Amateurkunst Flevoland (Myriam Cloosterman)

Centrum Amateurkunst Flevoland (CAF) ondersteunt onder andere orkesten, koren, dansscholen en theatergroepen. Een van de projecten van CAF heet 'Passie voor Flevoland' en is bedoeld om samen met kunstmakende Flevolandse een verhaal van Flevoland op een bijzondere locatie zichtbaar en beleefbaar te maken.

Zo creëerde CAF op Urk, in het kader van 100 jaar Zuiderzeewet, een wandelroute waarbij het verhaal van Urk werd verteld. Dit project werd bedacht door een scriptschrijver en regisseur en uitgevoerd door lokale gezelschappen. Binnenkort zal ook een dergelijke wandelroute in een wijk in Lelystad worden gerealiseerd. Bewoners zullen dan aan kunstenaars worden gekoppeld om hun verhaal over de wijk te vertellen.

Het Flevolands Archief (Marloes van der Sommen)

Bij Het Flevolands Archief speelt momenteel veel:

- Het Rijk gaat uittreden uit de gemeenschappelijke regelingen.
- De samenwerking met Het Utrechts Archief gaat stoppen. Daarom is het team van Het Flevolands Archief in de afgelopen twee jaar uitgebreid. Op dit moment heeft het archief alleen op het gebied van bedrijfsvoering en human resource management nog ondersteuning nodig.
- Op verzoek van het bestuur is Het Flevolands Archief bezig om een meerjarenbeleidsplan op te stellen.
- De eerste grote pilot met de provincie in het kader van het e-Depot is afgerond. De pilot was succesvol en de provincie heeft inmiddels de eerste archiefstukken overgedragen aan het e-Depot.
- Er wordt gewerkt aan een virtuele studiezaal met een chatfunctie.

- In de conservering en digitalisering van de filmcollectie zijn inmiddels grote stappen gezet. In januari zullen films van de Vereniging Lokale Omroep Dronten via de website open worden gesteld.
- Het Flevolands Archief heeft een grote collectie foto's van de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. De foto's zijn door de gebruikte terminologie echter moeilijk vindbaar. Daarom zullen ze in 2020 op de website VeleHanden.nl worden geplaatst. Vervolgens kan iedereen helpen met het koppelen van termen aan de foto's.
- Er wordt onderzocht of het mogelijk is om documenten per audio beschikbaar te maken.

Canon De Noordoostpolder (Aukje van der Molen)

Canon De Noordoostpolder organiseert ieder jaar lezingen en een symposium. Dit jaar zal het symposium over watererfgoed gaan.

Op 21 november houdt prof. dr. Carla van Baalen een lezing over de razzia die 75 jaar geleden (17 november 1944) plaatsvond in de Noordoostpolder. Op 17 november wordt een interview met Carla van Baalen uitgezonden op Omroep Flevoland.

Er zijn ook al plannen voor volgend jaar. Zo wil Canon De Noordoostpolder de plekken van de luchtwachttorens beter

zichtbaar maken in de Noordoostpolder. Ook zou Aukje graag een schokbetonschuur naar het openluchtmuseum laten overbrengen.

Canon De Noordoostpolder is tevens op zoek naar informatie over Kamp Lemmer. Mocht iemand hier iets over weten, dan hoort Aukje het graag.

Gemeente Almere (Wouter Smith)

Gemeente Almere heeft dit jaar meegedaan aan de Open Monumentendag en de Nationale Archeologiedagen.

Ook heeft Almere het eerste gemeentelijke monument aangewezen: het voormalige politiebureau dat is ontworpen door Rem Koolhaas. Er wordt momenteel gewerkt aan de aanwijzing van het tweede gemeentelijke monument. Dat wordt De Roef, het eerste gebouw in Almere Haven.

Bij de grote ruimtelijke ontwikkeling Oosterwold is archeologisch onderzoek uitgevoerd. Er zijn tientallen vindplaatsen uit de steentijd ontdekt en er wordt momenteel gegraven.

De archeologische vindplaatsen zijn opgenomen in de plannen voor Oosterwold. Ook zal er middels straatnamen naar het verleden worden verwezen. Zo komt er een Vuurstenhof en een Oeverwalweg.

Binnenkort start de bouw van Windpark Zeewolde. Hierbij zal in ieder geval één archeologische vindplaats worden opgegraven. De gemeente Almere gaat onderzoeken of het mogelijk is om deze opgraving toegankelijk te maken voor publiek.

Gemeente Lelystad (Eric Pul)

De gemeente Lelystad heeft vorig jaar veel onderdelen van het Werkeiland een gemeentelijke monumentenstatus gegeven.

Momenteel onderzoekt de gemeente of het mogelijk is om twee strekdammen, die haaks op het Werkeiland liggen, ook aan te wijzen als gemeentelijk monument.

De gemeente heeft tevens een houten barak op het Werkeiland gekocht. Er wordt onderzocht of daar een museale functie kan worden gerealiseerd. Het doel is om daar het verhaal van het Werkeiland onder de aandacht te brengen. Hiervoor is de gemeente in gesprek met Batavialand. Er zal ook een aanvraag worden ingediend voor de stimuleringsregeling van de provincie voor het vergroten van de belevingswaarde.

Daarbij is de gemeente Lelystad bezig om het gebouw De Kubus aan te wijzen als gemeentelijk monument. De inspraakprocedure loopt nog, maar aangezien de gemeente eigenaar is, is het een relatief eenvoudig proces.

De gemeenteraad stelt jaarlijks een budget ter beschikking dat via de Motiemarkt wordt verdeeld. Van het totale budget van € 150.000 is € 50.000 gereserveerd voor de conservering van de Batavia.

Gemeente Noordoostpolder (Jildou Bijlsma & René van der Belt)

De gemeente Noordoostpolder heeft een aanvraag gedaan voor een kerkenvisie.

Daarnaast is in de gemeenteraad een motie ingediend om te onderzoeken of het mogelijk is om een centraal verzamelpunt voor de geschiedenis te realiseren.

Ook stimuleert de gemeente Noordoostpolder het vertellen van het verhaal van de polder. Zo heeft de gemeente de Mien Ruys-expositie in Museum Nagele gesubsidieerd.

Gemeente Zeewolde (Marjan Nagelhout)

André van Holk heeft voor de gemeente Zeewolde een cultuurhistorische analyse gemaakt. Ook gaat de gemeente met een kerkenvisie aan de slag.

De gemeente Zeewolde houdt zich momenteel tevens bezig met grafstenen. Marjan is daarom op zoek naar informatie over de ontwerper van de grafstenen.

André van Holk kent een bureau dat is gespecialiseerd in de restauratie van grafstenen, Aukje van der Molen beschikt over een inventarisatie van grafstenen in de Noordoostpolder en Mauro wijst op Stichting Terebinth, een stichting die zich inzet voor het behoud van funerair erfgoed.

Provincie Flevoland (Klaas van der Wielen)

Provincie Flevoland heeft het watererfgoed in de Noordoostpolder geïnterpreteerd en gewaardeerd. De provincie wil de waarde van het watererfgoed bij beheerders onder de aandacht brengen en ze stimuleren om bij vernieuwingen of aanpassingen rekening te houden met de erfgoedwaarden. De waardering zal publiekelijk beschikbaar worden gemaakt. Er komt ook een site met informatie.

Het plan is om volgend jaar ook het watererfgoed van Oostelijk en Zuidelijk Flevoland te inventariseren en waarderen.

Provincie Flevoland (Chantal Richard - Recreatie & Toerisme)

Een van de programmalijnen in de beleidsnota Recreatie & Toerisme is dat de provincie de recreatieve benutting van monumenten wil stimuleren. Zo is de provincie bezig om scheepswrakken meer beleefbaar te maken in het landschap.

De provincie heeft ook een stimuleringsregeling voor het vergroten van de belevingswaarde. De stimuleringsregeling heeft als voorwaarde dat het verhaal van Flevoland centraal staat. Op 1 november start de nieuwe tranche van de regeling.

**Provincie Flevoland (Diederieke Grijns -
Communicatieadviseur)**

De provincie heeft voor de Statenleden een praatplaat over het Erfgoedprogramma gemaakt. In de praatplaat wordt de inhoud van het Erfgoedprogramma in één overzicht gepresenteerd.

AFSLUITING

Stand van zaken Erfgoedprogramma

Er zijn een aantal zienswijzen op het Erfgoedprogramma binnengekomen. De antwoordnota wordt momenteel voorbereid en zal begin november langs Gedeputeerde Staten gaan. Vervolgens zal de antwoordnota met de indieners van de zienswijzen worden gedeeld.

Het is de bedoeling dat het Erfgoedprogramma in december definitief wordt vastgesteld. Er is gekozen voor het middelste ambitieniveau. Dit betekent dat het budget met ruim € 500.000 zal worden verhoogd.

Erfgoedtafels in 2020

In 2020 zullen weer twee Erfgoedtafels worden georganiseerd: een in het voorjaar en een in het najaar.

Indien een organisatie interesse heeft om gastheer te zijn van een bijeenkomst, kan er per mail contact worden opgenomen met Mauro.

ontwikkelingen, omdat gemeenten daar veel baat bij kunnen hebben.

3e ERFGOEDTAFEL FLEVOLAND
17 OKTOBER 2019
VERSLAG

Erfgoed
inZicht

